

**Vides aizsardzības un reģionālās
KAM: attīstības ministrijai**

adrese: Peldu iela 25, Rīga, LV-1494, Latvija
elektroniskā pasta adrese:
pasts@varam.gov.lv

SIA „Stiga RM”

NO: reģistrācijas numurs: 40003194846
adrese: Meistaru iela 1, Kuldīga, Kuldīgas
novads, LV-3301, Latvija
elektroniskā pasta adrese: birojs@stigarm.lv

Kuldīgā, [datumu skatīt laika zīmogā*]

IEBILDUMI

*par Ministru kabineta noteikumu projektu Nr. 23-TA-621 "Noteikumi par dabas liegumiem"
precizēto versiju*

1. SIA "Stiga RM", reģistrācijas numurs: 40003194846 (turpmāk – **Sabiedrība**) ir mežizstrādes uzņēmums, kad ražo finiera loksnes un koka paneļus. Sabiedrība tāpat ir meža platību īpašniece. Tā kā arī uz Sabiedrībai piederošajām mežu platībām attiecās Noteikumu projektā ietvertie dabas liegumi, Sabiedrība ir ne vien Noteikumu projekta normu adresāte, bet arī ieinteresēta, lai Noteikumu projekts neaizskartu tai ar Satversmes 105. pantu garantētās tiesības uz īpašumu.
2. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – **VARAM**) ir sagatavojusi Ministru kabineta tiesību akta projektu Nr. 23-TA-621 "Noteikumi par dabas liegumiem" (turpmāk – **Noteikumu projekts**). Noteikumu projekta izstrādes kontekstā turpmāk tekstā VARAM un Ministru kabinets tiek dēvēti kā **Likumdevējs**.
3. Noteikumu projekts ir izstrādāts kā grozījumi Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumos Nr. 212 "Noteikumi par dabas liegumiem". Ar Noteikumu projektu tiek plānots noteikt 75 jaunas dabas liegumu un paplašina 6 esošās dabas liegumu teritorijas.¹ Kā tas norādīts Noteikumu projekta anotācijā (turpmāk – **Anotācija**), Noteikumu projekts izstrādāts, lai vismaz daļēji novērstu Eiropas Komisijas ierosināto pārkāpumu procedūru Nr. 2019/2304 pret Latviju par Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (turpmāk – **Biotopu direktīva**) saistību neizpildi.²

¹ 23-TA-621: Noteikumu projekts (Jauns). Anotācijas (ex-ante). Pieejams:
<https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/208f181e-41eb-4453-bce2-ccde53c3c636> [skatīts 20.09.2023.] (turpmāk
atsaucēs – **Anotācija**).

² Anotācijas 1.1. punkts.

4. Kā otrs mērķis Anotācijā norādīta nepieciešamība aktualizēt dabas liegumu administratīvo iedalījumu un kartogrāfisko materiālu atbilstoši mūsdienu ģeotelpisko datu prasībām.³
5. Sabiedrība par Noteikumu projektu jau ir sniegusi iebildumus, sevišķi uzsverot, ka Noteikumu projektā noteiktās jaunās dabas liegumu teritorijas neatbilst dabas lieguma jēdzienam. Proti, jaunās dabas liegumu teritorijas aptver gan ciemu teritorijas, gan apdzīvotas vietas, gan tādas vietas, kurās nepastāv sevišķi aizsargājami biotopi, kas vispār pieļautu šo teritoriju noteikt kā dabas liegumu.
6. Par spīti tam, ka ar 93% jaunveidojamie dabas liegumi tiek veidoti valsts meža zemēs, 2,8% fiziskām personām, 3% juridiskām personām piederošos īpašumos un 1,2 % pašvaldībām piederošos īpašumos,⁴ augstāk minētajā sabiedriskajā apspriešanās iebildumos sniedza virkne privātpersonu, uz kuru īpašumiem vai dzīvesvietām attiektos jauno dabas liegumu teritorijas.⁵ Proti, lai gan fiziskajām un juridiskajām personām piederošie īpašumi aptver vienīgi 5.8% no visām teritorijām, kuras ar Noteikumu projektu skar jaunizveidotās dabas liegumu teritorijas, Noteikumu projekta izstrādē attiecībā uz šo 5.8% apjomu ir pieļautas būtiskas kļūdas.
7. Papildus visām izvirzītajām pretenzijām, viena, kas atkārtojās virknē privātpersonas iebildumos attiecas uz kompensācijas mehānismu, kas jāievieš līdz ar tik būtiskiem nekustamā īpašuma apgrūtinājumiem, kādi rodas no nekustamā īpašuma iekļaušanas dabas liegumu teritorijās.⁶
8. Noteikumu projekts pēc publiskās apspriešanās tika papildināts un šobrīd Anotācija satur norādes par kompensācijas mehānismu, kāds būs pieejams privātpersonām, kuru nekustamie īpašumi ar Noteikumu projektu tiek būtiski apgrūtināti un tiek ierobežota to izmantošana un apbūve. Sabiedrība ir iepazinusies ar 2023. gada 14. septembra izziņā Nr. 23-TA-621 "23-TA-621: Noteikumu projekts (Jauns). Noteikumi par dabas liegumiem"⁷ (turpmāk – **Izziņa**) norādīto noteikumu projekta jauno redakciju un ir sagatavojusi šos iebildumus, attiecībā uz nesamērīgo kompensācijas mehānismu, kas ar Noteikumu projektu tiek pozicionēts kā taisnīgs risinājums iepretim pamattiesību aizskārumam un zaudējumiem, kas ar Noteikumu projektu tiek radīts privātpersonām.

I. NOTEIKUMU PROJEKTĀ PAREDZĒTAIS KOMPENSĀCIJAS MEHĀNISMS

³ Anotācija 1.1. punkts.

⁴ Anotācija 1.3. punkts.

⁵ 2023. gada 19. jūnija viedokļu pārskats Nr. 23-TA-621 "Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi". Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/additional_documents/d9709d7c-de55-4c11-8a84-371822b91b00/download [skatīts 20.09.2023.]

⁶2023. gada 19. jūnija viedokļu pārskats Nr. 23-TA-621 "Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi". Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/additional_documents/d9709d7c-de55-4c11-8a84-371822b91b00/download [skatīts 20.09.2023.]; 2023. gada 14. septembra izziņā Nr. 23-TA-621 "23-TA-621: Noteikumu projekts (Jauns). Noteikumi par dabas liegumiem". Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/additional_documents/e0ed2f77-5a1e-4260-bc4d-28bb64a72835/download [skatīts 20.09.2023.]

⁷ 2023. gada 14. septembra izziņā Nr. 23-TA-621 "23-TA-621: Noteikumu projekts (Jauns). Noteikumi par dabas liegumiem". Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/additional_documents/e0ed2f77-5a1e-4260-bc4d-28bb64a72835/download [skatīts 20.09.2023.]

9. Anotācijā norādīts, ka privātpersonām, kuras skars Noteikumu projekts, būs pieejams kompensācijas mehānisms, kas izriet no Ministru kabineta 2023. gada 18. aprīļa noteikumiem Nr. 197 "Atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo saistību īstenošanai" (turpmāk – **Noteikumi Nr. 197**) (sk. Anotācijas 3. punktu):

"Ņemot vērā, ka noteikumu projektā paredzēti dažādi mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi fiziskām un juridiskām personām ap 1000 ha platībā, paredzēts, ka ikgadējie atbalsta maksājumi - kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem (no valsts vai Eiropas Savienības budžeta) tiks nodrošināti esošo budžetu ietvaros.

Meža īpašniekiem būs pieejami ikgadējie atbalsta maksājumi atbilstoši Ministru kabineta 2023. gada 18. aprīļa noteikumiem Nr. 197 "Atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo saistību īstenošanai" ir 196 eiro/ha (par galvenās cirtes un kopšanas cirtes aizliegumu).

Provizoriski aprēķinātās fiziskām un juridiskām personām izmaksājamo ikgadējo kompensāciju apmērs ap 200 tūkst. eiro.

Nebūtiski samazināsies pašvaldības ieņēmumi no nekustamā īpašuma nodokļiem, jo mežaudzēm, kurām tiks noteikti būtiski saimnieciskās darbības ierobežojumi, tiks samazināta kadastrālā vērtība (secīgi - aprēķināmais nekustamā īpašuma nodoklis)."

10. Šī norāde Anotācijā ir izdarīta tikai tās 3. punktā, tomēr Izziņas 1. punktā ir skaidrots:

"Kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka likums "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" (turpmāk – Kompensāciju likums) un no tā izrietošie MK noteikumi, kas paredz divu veidu kompensācijas - ikgadēja atbalsta maksājumus un zemes atpirkšanu (neapbūvētu zemi dabas rezervāta, stingrā režīma vai regulējamā režīma zonā). Šobrīd meža īpašniekiem ir pieejami ikgadējie atbalsta maksājumi atbilstoši MK 2023. gada 18. aprīļa noteikumiem Nr. 197 "Atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo saistību īstenošanai" un atkarībā no saimnieciskās darbības ierobežojumiem ir no 52 līdz 196 eiro/ha. Ikgadējie atbalsta maksājumi nav paredzēti visas mežaudzes vērtības vai visa aprites cikla kompensēšanai, bet gan atbilstoši ikgadējam pieaugumam. Kompensāciju sistēma par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās un mikroliegumos, kā arī atbalsta likmes ir noteiktas, ņemot vērā ES fondu finansējumu un valsts budžeta iespējas.

Izvērtējums par tiesību aizskārumu apjomu dažādu kategoriju aizsargājamās teritorijās ir veikts pieņemot Kompensāciju likumu.

Tajā pat laikā, lai paplašinātu personu loku, kas var pretendēt uz zemes atpirkšanu aizsargājamās teritorijās, ministrija atkārtoti ir pieprasījusi līdzekļus valsts budžetā prioritāro pasākumu īstenošanai 2024.-2026.gadam neapbūvētas zemes atpirkšanai no fiziskām un juridiskām personām dabas liegumos un dabas lieguma zonās. Ja prasītie finanšu līdzekļi tiks piešķirti, ministrija veiks nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos.

Protokollēmums papildināts ar jaunu punktu, kas paredz uzdevumu ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju gadskārtējā valsts budžeta likumprojekta un vidēja termiņa budžeta ietvara likumprojekta sagatavošanas procesā iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā priekšlikumus par efektīvāko piedāvājumu kompensāciju nodrošināšanai par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās”

11. Kā tas redzams, kompensācijas mehānisms Likumdevēja ieskatā izriet no šādiem ārējiem normatīvajiem tiesību aktiem:

- 1) Likuma "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās";
- 2) Noteikumiem Nr. 197.

12. Izziņas 1., 2., 9., 15., 24. un 32. punktā par Noteikumu projektu norādīts, ka:

"Ikgadējie atbalsta maksājumi nav paredzēti visas mežaudzes vērtības vai visa aprites cikla kompensēšanai, bet gan atbilstoši ikgadējam pieaugumam. Kompensāciju sistēma par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās un mikroliegumos, kā arī atbalsta likmes ir noteiktas, ņemot vērā ES fondu finansējumu un valsts budžeta iespējas."

13. Pirmkārt, augstāk norādītais kompensēšanas mehānisms, kas aptver vienīgi mežaudzes ikgadējo pieaugumu ir nesamērīgs, neizriet no nevienas tiesību normas ir būtiski pretrunā tām.

14. Sabiedrība nepiekrīt, ka Noteikumu projektā ietvertie 75 jaunie dabas liegumi un sešas paplašinātās dabas liegumu teritorijas vispār ir noteiktas atbilstoši Biotopu direktīvai un nacionālajam normatīvajam regulējumam, tomēr uzsver, pat ja Noteikumu projektā ir pareizi noteiktas nākotnes *Natura 2000* teritorijas, tad norādītais kompensācijas mehānisms tiek raksturots neatbilstoši tām pašām normām, uz kurām par to atsaucas Likumdevējs.

15. Atbilstoši likuma "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" 1. pantam, šis likums paredz nosacījumus, par kuriem piešķirama kompensācija pat saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldību izveidotajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos un kuri izriet no aizsargājamo teritoriju aizsardzības prasībām, kā arī kompensācijas piešķiršanas kārtību.

16. Atbilstoši šī likuma 2. panta otrajai daļai kompensāciju par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem *Natura 2000* teritorijā piešķir ikgadēja atbalsta maksājuma veidā, ko izmaksā normatīvajos aktos par lauku attīstības atbalsta piešķiršanu noteiktajā kārtībā no attiecīgo Eiropas Savienības fondu līdzekļiem. Šai normai atbilstošie Ministru kabineta noteikumi ir Noteikumi Nr. 197.

17. Alternatīvi, likuma "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" 2. panta piektajai daļai, kā kompensācijas veidu var piemērot zemes atpirkšanu, bet tikai neapbūvētai zemei.
18. Šādos apstākļos ir skaidrs, ka nozīmīgs apstāklis Noteikumu projekta kontekstā ir tieši *Natura 2000* statusa piešķiršana konkrētajiem dabas liegumiem, lai varētu apgalvot, ka Anotācijā izdarītā norāde uz Noteikumiem Nr. 197 vispār ir atbilstoša, jo gadījumā, ja Noteikumu projekta dabas liegumiem nepiešķirs *Natura 2000* statuss, kompensācijas apmērs, kas pienākas par jebkādas mežsaimnieciskās darbības aizliegumu ir 157 EUR par hektāru, kamēr Noteikumu Nr. 197 gadījumā tie ir 167 EUR par hektāru.
19. Neviena no augstāk minētajām normām paredz, ka ikgadējie atbalsta maksājumi nav paredzēti visas mežaudzes vērtības vai visa aprites cikla kompensēšanai, bet gan atbilstoši ikgadējam pieaugumam. Tieši pretēji, kompensācijas mehānisms, kas noteikt Noteikumos Nr. 197 skaidri paredz reizi gadā kompensēt privātpersonu izmaksas un neiegūtos ienākumus, ko rada mežu un citas meža zemes lietošanas ierobežojumi.⁸
20. Nosakot kompensāciju vienīgi par mežaudzes pieaugumu, privātpersonām principā netiek kompensēts reālais nekustamā īpašuma netraucētas lietošanas ierobežojums, bet tiek kompensēts vienīgi iespējamais mežaudzes pieaugums nākotnē jeb tāds apstāklis, ko nav iespējams ar absolūtu ticamību paredzēt. Gadījumā, ja nekustamajos īpašumos mežaudzes pieaugums netiek konstatēts, konkrētā kompensācija šīm personām nepienākas. Ja ir jāuzskata, ka Anotācijā un citos Noteikumu projekta izstrādes dokumentos norādes par kompensācijas mehānismu ir pareizas, tad tāpat jāuzskata, ka virknei privātpersonu, kuru īpašumi tiek aprobežoti ar Noteikumu projektu, kompensācija par saimnieciskās darbības aizliegumu var nesaņemt vispār.
21. Bez tam, kompensācijas mērķis ir attaisnot personai radītos zaudējumus gan attiecībā uz konkrētā īpašuma izmantošanas un apbūves ierobežojumiem, gan negūto peļņu. Ikgadējā kompensācija nav samērīga, ja tā tiek balstīta uz nākotnē iespējamu situācijas iestāšanās varbūtību.
22. Šāds gadījums būtu nesamērīgs un netaisnīgs. Anotācijā ir skaidri norādīts, ka Noteikumu projekts vispār tiek izstrādāts tādēļ, ka pret Latviju ierosināta pārkāpuma procedūra par Biotopu direktīvas saistību neizpildi. Atbilstoši tiesiskās paļāvības principam, valsts iestāžu kļūdas nevar radīt privātpersonām, kuras nav tajās vainojamas, nelabvēlīgas sekas.⁹
23. Tas vien, ka Latvijas valsts nav ievērojusi Biotopu direktīvā norādīto, kā arī tādēļ, ka konkrētā pārkāpuma procedūra ir ierosināta pirms gandrīz četriem gadiem, liecina, ka ne vien Noteikumu projekta izstrādē ir sevišķi jāpamato, kādēļ konkrētie privātpašumi vispār tiek iekļautas dabas liegumos, bet vēl jo vairāk, kādēļ kompensācijas mehānisms, kas

⁸ Noteikumu Nr. 197 anotācijas 5.4. punkta 1. tabulu un norādi, ka Noteikumos Nr. 197 šāda kārtība ietverta to 78. un 82. punktā. Pieejams: <https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/8ccfc118-976e-4ca0-ada7-ec47260b2899> [skatīts 20.09.2023.]

⁹ Sk., piemēram, Augstākās tiesas Senāta 2007. gada 7. jūnija sprieduma lietā SKA-238/2007 13. punktu.

privātpersonām tiek piedāvāts, nesaskan ne vien ar Noteikumiem Nr. 197, bet arī principā izslēdz reālas kompensācijas pieejamību. Sabiedrība atkārtoti uzsver – kompensācija vienīgi par mežaudzes pieaugumu faktiski var rezultēties gadījumā, kad par tiesību uz īpašumu ierobežošanu personai nepienākas nekāda kompensācija.

24. Otrkārt, arī Eiropas Savienības Tiesa ir skaidri norādījusi, ka *Natura 2000* maksājumi, atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra regulas (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 30. panta 1. punktam, atbalstu piešķir katru gadu par lauksaimniecības platības hektāru vai meža hektāru, lai saņēmējiem kompensētu papildu izmaksas un neiegūtos ienākumus, kas attiecīgajās teritorijās izriet no nelabvēlīgiem faktoriem, kuri ir saistīti ar virknes direktīvu īstenošanu. Šīs regulas 30. panta 6. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka attiecīgos atbalsta maksājumus var saņemt par *Natura 2000* lauksaimniecības un meža teritorijām, kas ir noteiktas, cita starpā, saskaņā ar Biotopu direktīvu.¹⁰
25. Neatkarīgi no tā, kā dalībvalstis ievieš un pārņem Eiropas Savienības regulējumu par *Natura 2000* to nacionālajā tiesību sistēmā, *Natura 2000* maksājumu sistēma nedrīkst zaudēt savu kompensējošo mērķi.¹¹
26. Secīgi, ja Noteikumu projekta izstrādes materiālos izdarītās norādes par pieejamo kompensācijas mehānismu un tā apmēru tiks ieviestas, tāpat būs uzskatāms, ka Likumdevējs nav ievērojis Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra regulas (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 30. panta 1. punktu.
27. Sabiedrība lūdz šo pārkāpumu savlaicīgi novērst, noteikt samērīgu, proporcionālu un taisnīgu kompensācijas mehānismu, tā kā pretējā gadījumā būs jāuzskata, ka Noteikumu projekts ir izstrādāts neievērojot Eiropas Savienības un nacionālo regulējumu. Šim apstāklim ir sevišķi liela nozīme, ņemot vērā visu turpmāk minēto.

II. NOTEIKUMU PROJEKTĀ NOTEIKTIE TERITORIJU STATUSI

28. *Natura 2000* teritorijas tiek noteiktas atbilstoši Biotopu direktīvai jeb tai direktīvai, kuras pārkāpums ir izraisījis Noteikumu projekta izstrādi vispār. Noteikumu projektā ietvertajām teritorijām šāda statusa šobrīd nav, bet ir skaidrs, ka pārkāpuma procedūra par Biotopu direktīvas neievērošanu noteikti attiecas tieši uz *Natura 2000* teritorijām, tā kā tieši šo teritoriju izveidošana ir Biotopu direktīvas mērķis. Tomēr tas nenozīmē, ka Noteikumu projektā noteiktās teritorijas pašas par sevi tādēļ atbilst *Natura 2000* statusam.
29. Anotācijā skaidri norādīts:

¹⁰ Sk. Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 27. janvāra sprieduma lietā C-234/20 *SIA "Sātiņi-S" pret Lauku atbalsta dienests* 26. punktu.

¹¹ Sk. Eiropas Savienības Tiesas 2017. gada 30. marta sprieduma lietā C-315/16 *Lingurár* 28. punktu; Eiropas Savienības Tiesas 2022. gada 27. janvāra sprieduma lietā C-234/20 *SIA "Sātiņi-S" pret Lauku atbalsta dienests* 43. punktu.

*"[..] lai izpildītu Biotopu direktīvas prasības un izbeigtu pret Latviju ierosināto pārkāpumu procedūru, Latvijai nepastāv citas izvēles iespējas kā noteikt jaunus dabas liegumus un piešķirt tiem Natura 2000 teritorijas statusu. Sagatavojot priekšlikumus jaunu dabas liegumu veidošanai prioritāri ir izvēlētas valsts meža zemes, lai iespējami minimizētu aprobežojumus privātīpašumā esošām zemēm."*¹²

30. Vairākas privātpersonas Noteikumu projekta publiskās apspriešanās laikā norādīja, ka tām nav skaidrs, kādēļ to īpašumiem ir plānots noteikt dabas lieguma statusu, ja šīs teritorijas vispār neatbilst šādam teritorijas klasifikācijas veidam, jo nav zinātniski pierādīts, ka konkrētie dabas liegumi vispār ir noteikti atbilstoši likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 12. panta nosacījumiem.¹³

31. Atbilstoši likumam "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 7. pantam, dabas liegumi kā aizsargājamās teritorijas kategorija ir cilvēka darbības mazpārveidotas vai dažādā pakāpē pārveidotas dabas teritorijas, kas ietver īpaši aizsargājamo savvaļas augu un dzīvnieku sugu dzīvotnes un īpaši aizsargājamus biotopus. Šī paša likuma 12. pants nosaka, kādam ir jābūt lēmuma saturam, ar kuru dabas lieguma statuss tiek noteikts, cita starpā, pieprasot to zinātniski pamatot, noteikt un pamatot robežu noteikšanas, zonējumu, kategorijas, kā arī aprēķināt, kāds būs konkrētais kompensācijas apjoms šajā teritorijā.

32. *Natura 2000* teritorijas, atbilstoši Biotopu direktīvas 3. panta 1. punktam ir saskaņots Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurā apvienotas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas:

"Šo tīklu, ko veido I pielikumā uzskaitīto dabisko dzīvotņu veidu un II pielikumā uzskaitīto sugu dzīvotņu teritorijas, izmanto, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā."

33. Atbilstoši Biotopu direktīvas 3. panta 2. punktam dalībvalsts iesaistīšanās *Natura 2000* tīkla izveidē ir proporcionāla tam, kādā mērā tās teritorijā ir pārstāvēti 1. punktā minētie dabisko dzīvotņu veidi un sugu dzīvotnes. Tāpēc dalībvalstis saskaņā ar 4. pantu nosaka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, ņemot vērā 1. punktā izklāstītos mērķus.

34. Pret Latviju ierosinātā pārkāpuma procedūra Nr. 2019/2304 tika ierosināta 2019. gadā jeb aptuveni četrus gadus pirms Noteikumu projekta izstrādes uzsākšanas. Sabiedrībai nav skaidrs, kādēļ valsts ir kavējusies visu šo laika posmu pirms pārkāpumu novēršanas, tomēr Sabiedrība iepazinās ar publiski pieejamo informāciju par konkrēto pārkāpuma procedūru un atsaucas uz Eiropas Komisijas norādi Lēmumā par pārkāpuma procedūru:

"Komisija ir nolēmusi sūtīt oficiāla paziņojuma vēstuli Latvijai par to, ka, nosakot dabas aizsardzības teritorijas, tā nespēj nodrošināt ES nozīmes dzīvotņu un sugu pienācīgu aizsardzību. Saskaņā ar Dzīvotņu direktīvu (Padomes Direktīva 92/43/EEK) dalībvalstis ir vienojušās izveidot saskaņotu

¹² Anotācija 1.3. punkts.

¹³ 2023. gada 19. jūnija viedokļu pārskats Nr. 23-TA-621 "Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi". Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/additional_documents/d9709d7c-de55-4c11-8a84-371822b91b00/download [skatīts 20.09.2023.]

Eiropas tīklu Natura 2000, un šajā nolūkā tās Komisijai iesniedz priekšlikumus par atbilstošām Kopienas nozīmes teritorijām. Latvija nav priekšlikumos norādījusi visas teritorijas, kuras bijis jānorāda, un ierosinātajās teritorijās nav pienācīgi aptverti dažādie dzīvotņu tipi un sugas, kam vajadzīga aizsardzība. Latvijas rīcībā ir divi mēneši, lai atbildētu uz Komisijas paustajiem argumentiem. Ja tas netiks izdarīts, Komisija var nolemt sūtīt argumentētu atzinumu.”¹⁴

35. Sabiedrība nav informēta, ka Latvijas valsts sniedza Eiropas Komisijai atbildi divu mēnešu laikā, tomēr ir skaidrs, ka pārkāpums ir konstatējams apstākļi, ka Latvijas valsts nav noteikusi pietiekami lielu apjomu ar *Natura 2000* teritoriju, kā arī ierosinātajās teritorijās nav pienācīgi aptverti dažādie dzīvotņu tipi un sugas, kam vajadzīga aizsardzība. Sabiedrības ieskatā tas liecina, ka pārkāpuma procedūra saistīta ar apstākli, ka Latvija nav ievērojusi nepieciešamību faktiski un efektīvi apzināt valstī pastāvošo biotopu atrašanās vietas un to stāvokli. Tas nozīmē, ka pārkāpuma procedūra tika ierosināta nevis tādēļ, ka konkrēti Noteikumu projektā norādītās teritorijas nav iekļautas *Natura 2000*, bet gan tādēļ, ka valsts nav apzinājusi, kuras teritorijas vispār atbilst šim statusam, tādējādi nav noteikusi pietiekamu to apjomu, un piešķirusi tām nepieciešamo aizsardzības statusu.
36. Sabiedrība uzskata, ka ar Noteikumu projektu konkrētais pārkāpums tiks turpināts turpmāk minēto iemeslu dēļ.
37. Biotopu direktīvas I un II pielikumā uzskaitīta virkne dzīvotņu veidi un augu un dzīvnieku sugas, kuras atbilstoši Biotopu direktīvas 3. pantam ir jāņem vērā nosakot *Natura 2000* teritorijas.
38. Anotācijā izdarīta šāda norāde:

“ES biotopa Staignāju meži izplatība ir ļoti sadrumstalota un jauno ĪADT robežas tiek noteiktas maksimāli apvienojot blakus esošu biotopu platības, ietverot arī pa vidu vai blakus esošas bioloģiski nozīmīgas platības, tādējādi uzlabojot aizsardzības stāvokli arī citiem ES nozīmes biotopiem. Saskaņā ar ziņojumu EK par ES nozīmes biotopu aizsardzības stāvokli Latvijā (2013-2018), visu ES nozīmes meža biotopu stāvoklis ir novērtēts kā nelabvēlīgs vai slikts.

Noteikumu projekts kopumā paredz noteikt aizsardzības statusu 20553 ha, tajā skaitā 2130 ha biotopam Veci vai dabiski boreāli meži (9010), 480 ha biotopam Veci jaukti platlapju meži (9020*), 295 ha biotopam Lakstaugiem bagāti egļu meži (9050), 18 ha biotopam Skujkoku meži uz osveida reljefa formām (9060), 2088 ha biotopam Staignāju meži (9080*), 65 ha biotopam Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži) (9160), 5 ha Nogāžu un gravu meži (9180*), 2813 ha biotopam Purvaini meži (91D0*), 605 ha- Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži) (91E0*), 8 ha biotopam - Ķērpjiem bagāti priežu meži (91T0).”*

¹⁴ Lēmumi pārkāpumu lietās. 2019. gada 27. novembris, Brisele. Pārkāpuma lietu pakete novembrī: svarīgākie lēmumi. Pieejams: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/LV/INF_19_6304 [skatīts 20.09.2023.]

39. Anotācijā tātad ir uzskaitītas dzīvotnes, kuru aizsardzības nolūkos ir izstrādāts Noteikumu projekts. *Natura 2000* mērķis ir veidot vienotu aizsargāto teritoriju sistēmu. Proti, raugoties gan uz to, kāds ir konkrētās dzīvotnes stāvoklis, kā arī to, kādas sugas šajās dzīvotnēs mīt. *Natura 2000* statuss tiek piešķirts tām teritorijām, kuras vislabāk un precīzāk atbilst aizsardzības mērķim. Proti, nevis tiek noteikts, ka jebkurš, piemēram, lakstaugiem bagāts egļu mežs tiek iekļauts *Natura 2000*, bet gan tiek noteikts, kurš šo no lakstaugu bagātiem egļu mežiem ir tas, kurā ir vislabāk un visvērtīgāk iespējams pasargāt gan pašu dzīvotni, gan tajā mītošās sugas. Ja konkrētā teritorijā nemīt noteiktas sugas, iespējams, šādai dzīvotnei nav nepieciešams *Natura 2000* statuss. Biotopu direktīvas mērķis ir panākt tieši labvēlīgāko aizsardzības statusu konkrētajām dzīvotnēm vai sugām.¹⁵

40. Biotopu direktīvas 1. panta c) apakšpunktā norādīts, ka nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidi ir tie, kam 2. pantā minētajā teritorijā:

i) draud izzušana to dabiskās izplatības areālā vai

ii) ir mazs dabiskās izplatības areāls to izplatības samazināšanās dēļ vai ļoti nelielās teritorijas dēļ, vai

iii) kas izcili labi raksturo vienu vai vairākus no šādiem pieciem bioģeogrāfiskiem rajoniem: alpīnais, Atlantijas, kontinentālais, Makronēzijas un Vidusjūras.”

41. Kā to norādījusi Eiropas Komisija, atsaucoties uz Biotopu direktīvas 1. panta e) apakšpunktu, Dabiskas dzīvotnes aizsardzības statusu uzskata par labvēlīgu, ja:

- 1) tās dabiskās izplatības areāls un teritorijas, ko tā aizņem šā areāla robežās, ir stabilas vai paplašinās; un
- 2) pastāv un, iespējams, ka arī tuvākajā laikā pastāvēs dzīvotnei raksturīgā struktūra un funkcijas, kas vajadzīgas tā ilglaicīgai uzturēšanai; un
- 3) tam raksturīgo sugu aizsardzības statuss ir labvēlīgs, kā noteikts i) punktā.¹⁶

42. Biotopu Direktīvas 6. pantā tālāk norādīts un nepieciešamajiem aizsardzības pasākumiem, šī panta 1. punktam norādot, ka:

”Attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dalībvalstis nosaka vajadzīgos aizsardzības pasākumus, attiecīgā gadījumā tajos iekļaujot atbilstīgus apsaimniekošanas plānus, kas izstrādāti īpaši šīm teritorijām vai iekļauti citos attīstības plānos, kā arī atbilstīgus normatīvus, administratīvus vai līgumiskus pasākumus, kuri atbilst šajās teritorijās sastopamo I pielikuma dabisko dzīvotņu veidu un II pielikuma sugu ekoloģiskajām prasībām.”

43. Biotopu direktīva 6. panta 2. punktā noteikts:

¹⁵ European Commission. Guidelines on Wilderness in Natura 2000. Management of terrestrial wilderness and wild areas within the Natura 2000 Network. European Union, 2013. 23.p. Pieejams: <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/wilderness/pdf/WildernessGuidelines.pdf> [skatīts 20.09.2023.]

¹⁶Turpat.

"Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās novērstu dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanos, kā arī lai novērstu traucējumu, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija, ja šāds traucējums varētu būt nozīmīgs attiecībā uz šīs direktīvas mērķiem."

44. Kā tas redzams, dzīvotņu iekļaušana *Natura 2000* teritorijās ir cieši saistīts ar sugām kas tajās mīt. Tas vien, ka mežs pēc tā sastāva atbilst kādas dzīvotnes veidam, nenozīmē, ka tajā vispār mīt kādas aizsargājamas sugas. Kā to raksturo Eiropas Komisija:

"Dzīvotņu ekoloģiskās prasības ir jāatspoguļo saistībā ar tām raksturīgajām sugām un specifisko struktūru un funkcijām, jo tie ir aspekti, kas nosaka dzīvotni kā tādu. Tie ir arī aspekti, kas jāņem vērā, nosakot labvēlīgu biotopu aizsardzības statusu.

Dzīvotnēm raksturīgās sugas ne vienmēr ir atrodamas Biotopu direktīvas pielikumos, taču tās parasti ietver dabā sastopamās putnu sugas un ietilpst Putnu direktīvas darbības jomā."¹⁷

45. Precīzāk, dzīvotne nav uzskatāma par dzīvotni Biotopu direktīvas izpratnē, ja tajās nemīt raksturīgās sugas. Arī Dabas aizsardzības pārvalde *Natura 2000* teritorijas saista tieši ar konkrētām sugām un to apdzīvotās teritorijas jeb dzīvotnes:

"Kopš 2004. gada arī Latvija ir izveidojusi savu daļu no šī tīkla. Tas tika veidots no jau esošajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, pievienojot klāt vēl 122 jaunas. Teritoriju izveidošanas pamatnosacījums ir visā Eiropā retu un apdraudētu augu un dzīvnieku sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzība."¹⁸

46. Anotācijā ir uzsvērts, ka visas jauno dabas liegumu teritorijām nākotnē nosakāms *Natura 2000* statuss, liekot domāt, ka ikkatrā no tām ir izpildās augstāk norādītās prasības, tomēr šāds secinājums būtu spekulatīvs, jo iepazīstoties ar zinātnisko pamatojumu Noteikumu projektā iekļauto teritoriju klasificēšanai kā dabas liegumi¹⁹ Sabiedrība secina, ka zinātniskais pamatojums joprojām nav norādīts attiecībā uz visām teritorijām, kā arī ir uzskatāms par formālu procedūru, kurā nav ņemti vērā apstākļi dabā.

47. Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 12. pants nosaka, kādi dokumenti nepieciešami, lai noteiktu teritorijai īpašu aizsargājamās teritorijas statusu. Šo dokumentu klāstā ietilpst zinātnisks pamatojums, plāns ar teritorijas piesaisti un robežām, aprēķins par kompensācijas pamēru un citi dokumenti, kas nepieciešami, lai objektīvi, pamatoti un pilnīgi noteiktu lēmumu par aizsargājamas teritorijas izveidi.

¹⁷ European Commission. Guidelines on Wilderness in Natura 2000. Management of terrestrial wilderness and wild areas within the Natura 2000 Network. European Union, 2013. 24.p. Pieejams: <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/wilderness/pdf/WildernessGuidelines.pdf> [skatīts 20.09.2023.]

¹⁸ Dabas aizsardzības pārvalde. *Natura 2000* teritorijas Latvijā. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/print/pdf/node/1392> [skatīts 20.09.2023.]

¹⁹ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Ministru kabineta noteikumu projekts "Noteikumi par dabas liegumiem". Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/ministru-kabinetu-noteikumu-projekts-noteikumi-par-dabas-liegumiem> [skatīts 20.09.2023.]

48. Virknē Noteikuma projektā noteikto teritoriju gadījumu zinātniskais pamatojums ir vienkārši izdarīta atsauce, ka konkrētā teritorija aptver noteiktas dzīvotnes, bet nav norādīta neviena no Biotopu direktīvas II pielikumā norādītajām īpaši aizsargājamām sugām, kas konkrētajā teritorijā mīt un kuru aizsardzība pieprasa noteikt šai teritorijai konkrēto statusu kā dabas liegums. Tāpat no augstāk minētajiem zinātniskajiem pamatojumiem redzams, ka noteiktu teritoriju gadījumā nav norādīta neviena suga, kas tajā mīt, neatkarīgi no tā, vai tā vispār ir iekļauta Biotopu direktīvā.²⁰ Zinātniskajos pamatojumos tāpat nav norādīts, kā tieši vispār ir konstatētas tik precīzas dzīvotņu un, dažos gadījumos, pat konkrētu sugu atrašanās tajās, lai gan materiālos nav pievienots jebkāds teritoriju apsekošanas akts vai cits dokuments, kas ļautu pietiekami ticami konstatēt, ka Noteikumu projektā teritoriju dabiskie stāvokļi vispār ir atspoguļoti pareizi.
49. Visos gadījumos ir norādīts konkrēts dzīvotnes veids, tomēr ar to, kā tas augstāk minēts, nav pietiekami, lai secinātu, ka šī teritorija atbilst *Natura 2000* mērķim un jēgai un vispār ir dzīvotne, ja netiek izdarītas norādes par konkrētām mītošajām sugām. Tāpat nav norādīts, kāds ir šīs teritorijas aizsardzības statuss jau šobrīd. Sabiedrība tāpat uzsver, vēl pirms Noteikumu projekta publiskās apspriešanās dabas lieguma statuss bija norādīts teritorijām, kas ir apdzīvotas vai līdz šim ir tikušas izmantotas saimnieciskajai darbībai. Šādas teritorijas iespējams jau ir ietekmētas tā, ka vairs nav uzskatāmas par dabiskām dzīvotnēm un tajās nemīt aizsargājamas sugas, tomēr uz to zinātniskajos pētījumos nav norādīts, tā kā izvēle par to, kuras teritorijas būs jauni dabas liegumi, izriet vienīgi no Dabas aizsardzības pārvaldes sistēmā "OZOLS" kartētajiem ES nozīmes biotopiem, nevis reālās, šobrīd pastāvošās situācijas dabā.²¹
50. Ja Dabas aizsardzības pārvaldes sistēmā "OZOLS" norādītās informācijas apstrāde rezultējas ar dabas lieguma statusa noteikšanu apdzīvotai vietai, tad tāpat secināms, ka šajā sistēmā norādītā informācija ir vai nu novecojusi, vai arī nav pietiekami precīza, lai ar augstu ticamību konstatētu situāciju dabā. Bez tam, ja Dabas aizsardzības pārvaldes sistēmas "OZOLS" dati ir vienīgais zinātniskā pamatojuma avots, tad uzskatāms, ka dabas liegumi nav noteikti atbilstoši, jo Likumdevējam ir pienākums katru šo teritoriju vērtēt atsevišķi, nosakot katras vietas apstākļos balstītu, zinātniski pierādītu un samērīgu risinājumu vides aizsardzības un īpašuma tiesību līdzpastāvēšanai:

"Tikai pēc zinātniski pamatotas izpētes [Likumdevējs – aut.] varētu apgalvot, ka nepastāv tāds līdzeklis, kas mazāk ierobežotu Pieteikuma iesniedzējas īpašuma tiesības. Kamēr šāda izpēte nav veikta, nevar atzīt, ka [tiesību

²⁰ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Ministru kabineta noteikumu projekts "Noteikumi par dabas liegumiem". Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/ministru-kabineta-noteikumu-projekts-noteikumi-par-dabas-liegumiem> [skatīts 20.09.2023.]

²¹ Anotācijas 1.3. punkts; 2023. gada 19. jūnija viedokļu pārskats Nr. 23-TA-621 "Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi". Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/additional_documents/d9709d7c-de55-4c11-8a84-371822b91b00/download [skatīts 20.09.2023.] 2023. gada 14. septembra izziņā Nr. 23-TA-621 "23-TA-621: Noteikumu projekts (Jauns). Noteikumi par dabas liegumiem". Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/additional_documents/e0ed2f77-5a1e-4260-bc4d-28bb64a72835/download [skatīts 20.09.2023.]

normas – aut.] ir Pieteikuma iesniedzējas tiesības vismazāk ierobežojošais līdzeklis, kas piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.”²²

51. Ja Noteikumu projekta mērķis ir Biotopu direktīvas uzliktā pienākuma izpilde, tad valsts un visas sabiedrības interesēs nav šī Noteikumu projekta atbilstības Satversmei pārbaude Satversmes tiesā, sevišķi, ja pēdējā atzīs Noteikumu projektā ietvertās normas par neatbilstošām Satversmes 105. pantam. Lai no šāda gadījuma iestāšanās izvairītos, Likumdevējam ir savlaicīgi, pirms Noteikumu projekta pieņemšanas un spēkā stāšanās, jāpārbauda tā atbilstība samērīguma principam, pamatojot katru dabas lieguma izveides un teritoriālās paplašināšanas nepieciešamību. Sabiedrība norāda – Noteikumu projekts pirmšķietami ir neatbilstošs Satversmes 105. pantam, tā kā tajā ietvertās normu redakcijas ir izstrādātas neatbilstoši un neievērojot prasības pamattiesību tiesiskai ierobežošanai.

52. Satversmes tiesa jau ir uzsvērusi nepieciešamību samērot visu pušu intereses tās spriedumā „Par Sugu un biotopu aizsardzības likuma pārejas noteikumu 8.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.un 105.pantam” norādot, ka:

“Satversmes tiesa norāda, ka sabiedrība un valsts ir ieinteresēta ne tikai valsts budžeta līdzekļu taupīšanā, bet arī vides saglabāšanā un aizsardzībā. Ilgtermiņā sabiedrības ieguvums būtu lielāks tad, ja likumdevējs būtu izvēlējies kādu zemes īpašnieku tiesības saudzējošāku risinājumu.”²³

53. Likumdevēja pieņemtajiem lēmumiem ir jāatbilst samērīguma principam, proti, izraudzītajiem līdzekļiem jābūt vismazāk ierobežojošiem no visiem tiem līdzekļiem, ar kuriem vēlmais rezultāts varētu tikt sasniegts.²⁴ Likumdevējs Noteikumu projektā nav vērtējis nepieciešamību pēc un zinātniski pamatojis noteiktos dabas liegumus, bet vēl mazāk – to ietekmi uz tautsaimniecību kopumā.

54. Noteikumu projekts ne vien aizskar Sabiedrības tiesības uz īpašuma tiesību netraucētu izlietošanu, bet arī grauj pašas valsts ilgtermiņa politiskos mērķus. Proti, 2021. gadā tika novērots būtisks ražošanas resursu cenu sadārdzinājums, kas turpinājās 2022. gadā, un kuru būtiski un dramatiski ietekmēja Krievijas Federācijas militārā agresija Ukrainā.²⁵ Viens no būtiskiem valsts uzdevumiem kļuva vietējās atjaunojamās energoresursu pieejamības nodrošināšana. Viens no mērķi sasniedzotiem līdzekļiem ir tieši kurināmās šķeldas pieejamība Latvijā, veicot pāreju no dabasgāzes uz koksnes kurināmo.²⁶ Latvijā ir jāveido un jānodrošina

²² Sk. Satversmes tiesas 2008. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-05-03 16. punktu

²³ Sk. Satversmes tiesas 2014.gada 19.marta sprieduma lietā Nr. 2013-13-01. 16.3. punktu.

²⁴ Satversmes tiesas spriedumos ietvertie kritēriji veselības, vides un ekonomisko interešu līdzsvarošanai. Pieejams: https://www.saeima.lv/petijumi/Satversmes_tiesas_spriedumos_ietvertie_kriteriji.pdf [skatīts. 20.09.2023]

²⁵ Zemkopības ministrija. Informatīvais ziņojums. “Par esošo situāciju lauksaimniecībā un iespējamajiem risinājumiem ar Krievijas militāro iebrukumu Ukrainā saistītās krīzes risināšanai”. 1. lpp. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/c8a83cbb-0ebb-4174-9f9f-8b96d4233fe0/download [skatīts 20.09.2023.]

²⁶ Zemkopības ministrija. Informatīvais ziņojums. “Par esošo situāciju lauksaimniecībā un iespējamajiem risinājumiem ar Krievijas militāro iebrukumu Ukrainā saistītās krīzes risināšanai”. 12. lpp. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/c8a83cbb-0ebb-4174-9f9f-8b96d4233fe0/download [skatīts 20.09.2023.]

zemes resursu efektīva izmantošana un mežaudžu ražība, tai skaitā, meža kapitālvertības palielināšana, kā arī ienākumu gūšanas potenciāls un meža nozares konkurētspēja.²⁷

55. Šie ir iemesli, kādēļ Noteikumu projektā izvēlētās teritorijas ir noteiktas nesamērīgi, prettiesiski un kalpo vienīgi formālai Biotopu direktīvas pārkāpuma novēršanai, kas nekalpo nedz Biotopu direktīvas mērķu sasniegšanai, nedz sabiedrības tiesisko interešu uz ilgtspējīgu vides aizsardzību un saglabāšanu sasniegšanai.
56. Sabiedrība neizprot šādu rīcību. *Natura 2000* statuss nedrīkst tikt noteikts pašmērķīgi, tam ir jākalpo noteiktiem, visas sabiedrības interesēs esošiem dabas aizsardzības mērķiem. Noteikumu projekta izstrādē nav ievērota nepieciešamība noteikt šīs teritorijas pēc būtības un jēgas, ņemot vērā to atbilstību kādai no dzīvotņu veidiem, tās ir noteiktas formāli. Likumdevējam ir pienākums Noteikumu projektu izstrādāt pareizi, efektīvi un pamatoti.
57. Šāda atziņa izriet ne vien no Biotopu direktīvas, bet arī labas likumdošanas principa, kas pieprasa Likumdevēju pienācīgi pamatot tā izstrādāto regulējumu, lai apliecinātu, ka tā izstrādes laikā izsvērtas iespējamās alternatīvas, veikts sociālās ietekmes izvērtējums un apsvērti tiesiskā regulējuma ieviešanai un izpildei nepieciešamie pasākumi.²⁸
58. Dabas liegumos, atbilstoši Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumiem Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" ir būtiski ierobežotas īpašuma izmantošanas tiesības, pastāvot virknei īpašuma tiesību izlietošanas apgrūtinājumu, tātad, šāds statuss skar Satversmes 105. pantā garantētās pamattiesības. Satversmes garantēto pamattiesību ierobežojumam ir jābūt noteiktam ar likumu, pastāvot leģitīmajam mērķim, kā arī samērīgam.²⁹ Šīs pamattiesību ierobežojuma samērīgums izpildās, ja ierobežojums ir piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai, nepastāvot citiem, mazāk ierobežojošiem līdzekļiem un pierādoties, ka labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personās tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.³⁰
59. Sabiedrības ieskatā šīs prasības Noteikumu projekta izstrādē nav ievērotas, uz ko Sabiedrība uz to jau ir detalizētāk norādījusi tās iebildumos par Noteikumu projektu, kas tika sniegts sabiedrības līdzdalības jeb publiskās apspriešanas procedūrā, un Noteikumu projekts satur būtiski prettiesisku un kļūdainu regulējumu, kas ir būtiska ietekme ne vien uz personām Satversmes 105. pantā garantētajām pamattiesībām, bet arī tiek grauts Biotopu direktīvas mērķis.

²⁷ Zemkopības ministrija. Informatīvais ziņojums. "Par esošo situāciju lauksaimniecībā un iespējamajiem risinājumiem ar Krievijas militāro iebrukumu Ukrainā saistītās krīzes risināšanai". 12.-16. lpp. Pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/attachments/legal_acts/document_versions/c8a83cbb-0ebb-4174-9f9f-8b96d4233fe0/download [skatīts 20.09.2023.]

²⁸ Sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.1. punktu, precīzāk, 20.lpp.

²⁹ Sk., piem., Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija sprieduma lietā Nr. 2015-01-01 14. punktu.

³⁰ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2008-05-03 11. punktu un Satversmes 2011. gada 3. maija sprieduma lietā Nr. 2010-54-03 16.2.4. punktu.

III. KOPSAVILKUMS

60. Kopsavilkumā par visu šajos iebildumos norādīto:

- 1) Noteikumu projektā noteiktais kompensācijas mehānisms ir prettiesisks un neatbilst Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra regulas (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 30. panta 1. punktam.
- 2) Noteikumu projektā noteiktais kompensācijas mehānisms ir prettiesisks un neatbilst likuma "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās" un Ministru kabineta 2023. gada 18. aprīļa noteikumiem Nr. 197 "Atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo saistību īstenošanai" regulējumam.
- 3) Noteikumu projektā noteiktie 75 jaunie dabas liegumi un sešas paplašinātās dabas liegumu teritorijas ir noteiktas neievērojot *Natura 2000* statusa jēgu un mērķi, izmantojot novecojošu vai neprecīzu informāciju, tādējādi pārkāpjot Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību regulējumu.
- 4) Noteikumu projektā noteiktie 75 jaunie dabas liegumi un sešas paplašinātās dabas liegumu teritorijas ir noteikti neizpildot likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 12. pantā noteikto lēmuma satura prasības.
- 5) Noteikumu projektā noteiktie 75 jaunie dabas liegumi un sešas paplašinātās dabas liegumu teritorijas ir noteiktas neievērojot pienākumu pamatot Satversmes 105. pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma samērīgumu.

61. Ņemot vērā visu šajos iebildumos norādīto, Sabiedrība lūdz novērst visus pārkāpumus, kas konstatējami Noteikumu projekta saturā un izstrādē, lai izvairītos no Eiropas Savienības un nacionālā tiesību regulējuma pārkāpuma un Satversmes 105. pantā garantēto pamattiesību aizskāruma.

Ar cieņu

SIA "Stiga RM" vārdā

valdes priekšsēdētājs Andris Ramoliņš

*ŠIS DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**